

SPF-voorzitter Jan van den Berg: Eerste herstel zichtbaar, maar te vroeg om te juichen

Voorzitter Jan van den Berg van SPF begint meteen met een waarschuwing. “Het gaat de laatste maanden weer wat beter op de aandelenbeurzen. Dit, en een iets hogere rente, heeft de dekkingsgraad van ons pensioenfonds goed gedaan. Een eerste herstel is zichtbaar. Maar we zijn er nog lang niet. Het is te vroeg om te juichen.”

Jan van den Berg

SPF had eind 2008 zoals vele andere pensioenfondsen een dekkingstekort. Dat wil zeggen, de verhouding tussen bezittingen en verplichtingen was minder dan 105 procent. Daarom heeft SPF eerder dit jaar een zogenoemd “herstelplan” opgesteld.

In dat plan staan maatregelen die het fonds de komende jaren weer financieel gezond moeten maken. De Nederlandsche Bank, die toezicht houdt op de pensioenfondsen, heeft dit plan deze zomer goedgekeurd. Het herstelplan gaat uit van heel voorzichtige uitgangspunten. Bijvoorbeeld dat het rendement op beleggingen bescheiden zal zijn. Door de maatregelen die SPF in zijn herstelplan noemt, kan de dekkingsgraad in drie jaar tijd weer minstens 105 procent zijn en naar verwachting binnen ca. 10 jaar 120 procent. In werkelijkheid is de dekkingsgraad tussen eind vorig jaar en eind september 2009 gestegen van 96 procent naar 114 procent. Is daarmee het probleem niet al voor een groot deel opgelost? Kunnen de maatregelen uit het herstelplan weer worden afgeblazen?

“Zeker niet,” zegt Jan van den Berg met nadruk. “Ik zei al, het gaat de laatste tijd gelukkig iets beter met de dekkingsgraad. Maar we hebben nog een lange weg te gaan. Over een maand kan het weer heel anders zijn. De aandelenmarkt is zeer in beweging, waardoor de dekkingsgraad blijft schommelen. De economie zit in een recessie en bedrijven gaan nog door moeilijke tijden. Dat kan resulteren in een lagere dekkingsgraad. Iedere voorspelling is een slag in de lucht. De maatregelen die we genomen hebben blijven van kracht. Ook als de dekkingsgraad nog verder stijgt. Het bestuur van SPF mag van De Nederlandsche Bank vooralsnog ook niet tornen aan die maatregelen. Dat mag pas als de dekkingsgraad aan het einde van drie achtereenvolgende kwartalen boven de 105 procent ligt. Helaas is en blijft de kans aanwezig dat bij een aanhoudende recessie nog perioden komen waarin het tegenzit. Voorlopig is dus terughoudendheid geboden in het voorspellen wanneer we daadwerkelijk hersteld zijn”.

Wat merken deelnemers (SABIC-medewerkers) en gepensioneerden van SPF van dat herstelplan? Van den Berg wijst op de brief die deelnemers en gepensioneerden dit voorjaar hebben gekregen. "In die brief stond dat het fonds bij de deelnemers de komende drie jaar de pensioenaanspraken niet aanpast aan de algemene loonsverhoging bij SABIC. Zij bouwen in die tijd dus minder pensioen op. Ook de pensioenen van de gepensioneerden en slapers stijgen in die tijd niet mee met de stijging van de prijzen (indexatie)."

De toekomst is onzeker. Het kan nog slechter gaan of juist beter worden. Wat zal de deelnemer en de gepensioneerde merken in die situaties? Jan van den Berg had die vraag wel verwacht. "Laten we beginnen met de slechte situatie, dan hebben we die gehad," zegt hij. "Als het onverhoopt de verkeerde kant uitgaat en het nog slechter wordt, zijn meer maatregelen nodig. Dat zullen deelnemers, gepensioneerden en slapers dan zeker gaan voelen. In het uiterste geval is het zelfs mogelijk dat we moeten korten op de pensioenen. SPF zal er echter alles aan doen om die maatregel te voorkomen. Het is het allerlaatste redmiddel. Maar ik kan nu niet uitsluiten dat dit ooit zal gebeuren. Met het goedgekeurde herstelplan hebben we van De Nederlandsche Bank vijf jaar de tijd gekregen om met allerlei andere maatregelen de dekkingsgraad weer te laten stijgen. Op korte termijn lijkt het inzetten van dat allerlaatste redmiddel dus niet waarschijnlijk."

Voor het wegwerken van het dekkingstekort stond aanvankelijk een periode van drie jaar. Nu is dat vijf jaar geworden. Waarom is die periode gewijzigd en heeft die verandering gevolgen voor de deelnemers en gepensioneerden? Volgens Jan van den Berg is dat niet het geval. "Volgens de berekeningen in ons herstelplan kan SPF in drie jaar herstellen naar een dekkingsgraad van boven de 105%. We hebben echter van De Nederlandsche Bank twee jaar langer de gelegenheid gekregen om te herstellen. Die periode van vijf jaar geldt overigens ook voor andere pensioenfondsen.

Iedereen hoopt dat de economie en de financiële wereld weer snel overeind krabbelen. Dan komt ook de dag dat de maatregelen uit het herstelplan niet meer nodig zijn en de toeslagen weer verleend gaan worden. Wat velen zich afvragen, is of de "schade" die dan is opgelopen weer wordt goedge maakt. Wordt de indexatie op de pensioenen die de gepensioneerden gemist hebben dan weer ingehaald? En wat gebeurt met de pensioenopbouw die deelnemers misliepen?

Jan van den Berg: "Ja, dat is inderdaad mogelijk en het bestuur van SPF wil die gemiste toeslagen later ook inhalen. De gemiste toeslagen worden bijgehouden. Zodra de financiële toestand van het fonds weer gezond is, kan het bestuur, in overleg met de sociale partners, besluiten de niet verleende toeslagen (eventueel stap voor stap) alsnog toe te kennen."

Wat heeft het bestuur van SPF, behalve het opstellen van het herstelplan, gedaan om de situatie van het fonds voor nu en voor de toekomst te verbeteren? De voorzitter van SPF legt uit: "We hebben onderzocht hoe onze dekkingsgraad en bij andere fondsen zo snel kon verslechteren. We hebben vooral onderzocht wat we hadden kunnen doen om zo'n sterke daling van de dekkingsgraad te voorkomen. Wat we ook onderzocht hebben, is hoe we het best gewapend zijn tegen toekomstige crises. Want, gezien het verleden, moeten we ook voor de toekomst weer rekening houden met nieuwe crises. We weten alleen niet wanneer en wat voor soort crisis dat zal zijn."

Hoe kon het gebeuren dat de dekkingsgraad bij SPF en trouwens ook bij de meeste andere fondsen, zo dramatisch daalde?

Van den Berg: "Het was vooral de door bijna niemand verwachte combinatie van sterk dalende beurskoersen en een dalende rente. Vooral dat laatste leidde tot veel hogere verplichtingen op lange termijn. Deze lage rente had zelfs een groter effect op de dekkingsgraad dan de gekelderde beurskoersen. Wij en vele andere pensioenfondsen dachten dat vooral de oplopende inflatie het grote gevaar was waartegen we ons moesten beschermen."

“We hebben gelukkig altijd een voorzichtig beleggingsbeleid gevoerd,” zegt Van den Berg. “Toch kon ook dat niet voorkomen dat onze dekkingsgraad sterk daalde. Je loopt immers altijd een bepaald risico. Zonder risico heb je onvoldoende rendement om toeslagen te betalen. De toeslagen moeten uit het rendement komen en niet van de pensioenpremies, wat sommige deelnemers denken. De financiële crisis was zo heftig dat de risico beperkende maatregelen die we genomen hadden onvoldoende bleken. Uiteraard proberen wij nu te leren uit deze situatie. Uit onderzoek met hulp van externe pensioenexperts is aan het licht gekomen dat ons beleggingsbeleid in grote lijnen helemaal niet verkeerd is. We hebben de afgelopen tijd onderzocht wat het beste beleggingsbeleid zou zijn bij diverse soorten crises. Bijvoorbeeld bij de huidige crisis, maar ook bij een crisis met hyperinflatie zoals in de jaren dertig van de vorige eeuw, of een crisis met langdurige economische stilstand van de economie zoals in Japan. Dan blijkt dat de maatregelen die goed werken in het ene scenario volstrekt verkeerd (kunnen) uitpakken in het andere scenario. Je kunt geen beleggingsbeleid bedenken dat ons tegelijkertijd beschermt voor verschillende soorten crises. Het verzekeren tegen alle mogelijke risico's is maar beperkt mogelijk. Dat kost immers zoveel dat er nauwelijks rendement meer overblijft om bijvoorbeeld de pensioenen te indexeren.”

Bij al die scenario's blijkt het huidige beleggingsbeleid van SPF nog goed af te steken. Wel onderzoekt SPF volgens Van den Berg hoe in de toekomst, in tijden van crisis, het beleggingsbeleid flexibeler en sneller kan worden aangepast. De SPF-voorzitter benadrukt dat pensioenfondsen beleggen voor de lange termijn. “Hoe we beleggen staat daarom in grote lijnen voor een langere periode vast. We onderzoeken nu of we in de toekomst met onze beleggingen sneller en flexibeler kunnen inspelen op onverwachte (crisis-)situaties. Gelukkig is het eerste herstel nu zichtbaar, maar wij kunnen nog niet overgaan tot de orde van de dag, laat staan dat er reden is om te juichen. Wij blijven op onze hoede en werken volgens het herstelplan om zo snel mogelijk financieel weer gezond te worden.”